

Nagy László Zoltán

BIZONYOSSÁG A TŰZVIZSGÁLATBAN II. – BIZONYOSSÁG A TŰZVIZSGÁLATI MUNKA SORÁN

Absztrakt

Értekezés a Kúria Büntető – Közigazgatási - Munkaügyi és Polgári Kollégiumai útján delegált Joggyakorlat-Elemző Csoport által 2017. évben készített Összefoglaló véleményéről, amely az ítéleti bizonyosság elméleti és gyakorlati kérdéseit elemzi.

Egyben kísérlet az értekezésben foglaltak tűzvizsgálati szempontú adaptálására és a hatósági bizonyítás bírói szempontú ítékezés felé történő orientálódásra.

Kulcsszavak: tűzvizsgálat, bizonyítás, bíróság, igazság, bizonyosság

CERTAINTY IN THE FIRE INVESTIGATION II.

Abstract

Dissertation the Summary Opinion of the Law Practice Analysis Group, delegated by the Criminal - Administrative - Labor and Civic Colleges of the Mansion in 2017, which analyzes the theoretical and practical issues of judicial certainty.

It is also an attempt to adapt the contents of the dissertation from a fire investigation point of view and official evidence for a judicial orientation.

Keywords: fire investigation, proof, court, truth, certainty

1. BEVEZETÉS

A témaválasztást az indokolta, hogy az igazságszolgáltatás tűzvizsgálattal kapcsolatba kerülő bírói, ügyészei, valamint a gazdálkodó szervezetek jogtanácsosai több ízben feltették a számomra a kérdést: „Milyen szintű a bizonyosság a tűzvizsgálati eljárásban?”

A problémafelvetést tehát a törvényszéki ítélkezés fogalmazta meg. Az alapvetően jogi természetű kérdés megválaszolása részben jogi gondolkodást igényel. Ugyanakkor a tűzvizsgálatra való konkretizálása nem nélkülözheti a tűzvizsgálat kellő mélységű szakmai ismereteit, annak anyagi és eljárásjogi dimenzióban történő elemzését.

Az értekezés célkitűzése tehát a fenti kérdés megválaszolása volt. Ennek érdekében áttekintettem, elemeztem és kutattam a joggyakorlatban fellelhető, és a témához kapcsolódó publikációkat. Ennek során leltem fel a Kúria Joggyakorlat-elemző csoportja által publikált Összefoglaló Véleményt, amelyet a további kutatásomhoz kiindulási alapként dolgoztam fel.

A tanulmány a Kúria Büntető – Közigazgatási - Munkaügyi és Polgári Kollégiumai útján delegált Joggyakorlat-Elemző Csoport által 2017. évben publikált Összefoglaló vélemény tűzvizsgálati szempontból releváns megállapításaira épít, amely az ítéleti bizonyosság elméleti és gyakorlati kérdéseit elemzi. Az értekezésben lévő Ket-es hivatkozások, magyarázatok ugyanúgy érvényesek a mai napig is, hiszen az Ákr alapvetően ezeket vette át.

Mindezek alapján a tűzvizsgálati bizonyosság kérdéskörét elemzem és értékelem a tudomány mai állása alapján. Ahhoz, hogy az ebben leírtak értelmezhetőek és jól nyomon követhetőek legyenek szükséges az Összefoglaló vélemény elolvasása, áttekintése és az ott alkalmazott fogalomkeretek, ismeretek figyelembevétele, mivel jelen tanulmány az ott leírtak tűzvizsgálati szempontú továbbgondolását kísérli meg.

A hivatkozások és forrásmegjelölések tartalmi és formai megválasztásakor a Kúria Joggyakorlat Elemző Csoport összefoglaló Jelentésében alkalmazott tartalmi és formarendszert vettem át és azt vittem tovább az értekezés további részében is. Ez azért rendhagyó a szokásos tudományos munkákhoz képest.

Remélhetőleg az értekezés segítséget nyújt a törvényszéki-, igazságszolgáltatási ítélkezés során a tűzvizsgálati bizonyosság megállapításához. A tűzvizsgálókat pedig a bizonyítás bírói szempontú ítélkezéseinek megértéséhez vezeti, és a munkájuk során az ilyen szempontú gondolkodás figyelembe vételére, alkalmazására ösztönzi.

2. ÖSSZEGZŐ MEGÁLLAPÍTÁSOK A TŰZVIZSGÁLATI BIZONYÍTÁSI ELJÁRÁSRÓL

A jogalkalmazói munka sarkalatos részét képező **tűzvizsgálói megismerési folyamat az általános emberi megismerési tevékenység egyik formája, a tudományos megismerés egyik változata, amellyel kapcsolatban érvényesülnek a külső megfigyelésekből, észlelésekből származó tapasztalati tények, valamint az általános társadalomtudományok (kiemelten a pszichológia) és a logika törvényszerűségei. Ezek mellett determinálják azt a természettudomány és a égésemélet sajátos belső törvényszerűségei, különösen a hatósági eljárás jogilag szabályozott rendje és formalizmusa.**

Utóbbiak egyrészt meghatározzák annak kereteit és mozgásterét, másrészt garanciális jelleggel biztosítják a rekonstrukció és ellenőrzés lehetőségét.

Az egészen közeli múltban megújult mindhárom nagy eljárási törvényünk (új Be.; új Ket.; és új Pp.) az általános elvi megfontolások szintjén arra a felismerésre épült, hogy **a külvilág jogilag releváns tényei bár megismerhetők, azonban ennek lehetőségei nem korlátlanok.** Az emberi megismerésnek lehetnek objektív, természetes, fizikai akadályai. A jogalkotó maga is olyan általános és absztrakt jogi normákat alkot, amelyek esetenként egy-egy konkrét tényállásra csak áttételesen, esetleg csak kiterjesztő módon alkalmazhatók. Emellett a jogalkotó az eljárásjogi szabályok megalkotása során jogpolitikai és célszerűségi szempontokat is érvényesít, amelyek alkalmanként a tűzvizsgálói megismerés korlátjaként is jelentkezhetnek.

Megállapítható, hogy a **jogi eszközöknek is megvannak a maguk természetes határai**, azok rendeltetése első sorban nem maguknak a társadalmi problémáknak a megoldása, hanem az azok által generált konfliktusoknak a kezelése és lezárása.

Ennek a feladatnak a tűzvizsgálók akkor tudnak a legoptimálisabb módon eleget tenni, ha az eljárások minőségi oldalára koncentrálva, közvetett módon, a legalkalmasabb formai kereteket biztosítják a való tényeknek a megismerhetőséghez, (tűzvizsgálói függetlenség, tisztességes eljárás követelménye és más eljárási garanciák) míg a megismerés korlátaira a jogerő és az alaki igazság intézményeinek célszerű alkalmazásával keresnek megoldást.

Az emberi és a tűzvizsgálói megismerési folyamatnak a természetéből fakadó fenti bizonytalansági tényezői egzakt módon, logikai vagy matematikai eszközökkel nem iktathatók ki. Ennek áthidalására kizárólag a megismerés alanya, az emberi tényező, a kellő felkészültséggel, és megfelelő társadalmi és élettapasztalatokkal rendelkező, gondolkodó ember képes. Ez tűnik ki a jogalkotónak a bizonyítékok értékelésére vonatkozó szabályok körében megfogalmazott azon elvárásából, miszerint **a tűzvizsgálónak a döntéseit olyan ellentmondásoktól mentes tényekre kell alapítania, amelyek mind a formális logika szabályai szerint, mind pedig saját belső meggyőződése szerint megegyeznek a valósággal.**

E belső tűzvizsgálói meggyőződés kialakulása a **tűzvizsgálói megismerési folyamat** olyan speciális szakasza, amelynek lényege a logikai eszközökkel már értékelt (külön-külön és összességükben egybevetett és mérlegelt) bizonyítékoknak a tűzvizsgálói szubjektum szűrőjén való áthaladása. E szubjektum nem azonos a szubjektivitással, hanem a bíró szocializációja során kialakult és a személyiségében, élettapasztalataiban koncentrálódó társadalmi tartalmat, különösen közfelfogást és gyakorlatot jelent. A tűzvizsgáló a meggyőződése kialakítása során a bizonyítékokat ezekkel veti össze, mérlegeli az arra alapított döntés következményeit, problémamegoldásra való alkalmasságát, beilleszti azt a társadalom érintett közegébe. Ennek során a döntés, véleményalkotás racionális és logikai elemei kölcsönösen kontrollálják egymást a tűzvizsgálói szubjektumban rejlő elemekkel. Különösen fontos a szerepe ennek a fázisnak azokban az esetekben, amikor a jogalkotó mérlegelési, vagy a jogkövetkezmények közötti választási lehetőséget biztosít a tűzvizsgáló számára.

A fentiekből következően a tűzvizsgálói megismerési folyamat tárgyára, valamint eszközrendszerére figyelemmel, a tűzvizsgálati eljárásban természettudományos, vagy matematikai egzaktsággal rendelkező, anyagi értelemben vett teljes bizonyosságról nem beszélhetünk.

A tűzvizsgálói megismerési folyamat a processzuális értelemben vett bizonyosság követelményeinek képes megfelelni, amely azt foglalja magába, hogy

- **a bizonyítási eljárás lefolytatása a reá irányadó jogszabályoknak maradéktalanul megfelelt,**
- **a felhasznált bizonyítékok hitelt érdemlőek,**
- **az azokból levont következtetések a logika szabályaival összhangban állnak,**
- **az ellentétes következtetések pedig kizárhatók.**

A társadalmi viszonyok és a tűzvizsgálók elé kerülő ügyek olyan mértékben heterogén jellegűek, hogy a közöttük fennálló gyakran jelentős különbségek miatt a bizonyításnak a belső tűzvizsgálói meggyőződés kialakítására alkalmas általános mértékéről nem beszélhetünk. Ilyen univerzális mérce nem létezik és tudományos igénnyel nem megkonstruálható. Ezért a döntéshozatalhoz szükséges bizonyosság szintjének, mértékének, fokozatának a kritériumait legalább szakáganként differenciáltan kell vizsgálni, nem feledve, hogy esetenként azon belül is előfordulhatnak különbségek.

3. BIZONYOSSÁG A TŰZVIZSGÁLATI MUNKA SORÁN

3.1. Teljes bizonyosság a hatósági tűzvizsgálatban

Az elkövető tettenérése esetén, ha például a teljes gyújtási cselekményről az előkészületet is beleértve pl. a tűzvizsgáló mobiltelefonján videó felvétel készül akkor **közvetlen bizonyításról** beszélhetünk. Hiszen az objektív valóság a tűzvizsgáló tudatától függetlenül a későbbiekben is megjeleníthető a felvétel lejátszásával. Ebben az esetben az **egyenes bizonyítás** is fenn áll, hiszen az oksági láncolat időben előre haladva nyomon követhető, nem kell az okozatból következtetni az okra. Ilyenkor az eljárás során a tűzhez vezető folyamat tényállásszerű rögzítése és az objektív

valóság összeeseng a tűzvizsgáló tudatában, és a tűzvizsgálói meggyőződésnél erősebb, egzakt bizonyítékon alapuló, teljes bizonyosság áll fenn.

Előfordulhat, hogy mindenféle fogalomcsavarással és tényekkel alá nem támasztott absztrakt gondolatkísérlettel megpróbálják megcáfolni a tények összefüggő, ésszerű elvekkel logikailag kikezdhetetlen tényállást. A bírói gyakorlat szerencsére tökéletesen tisztában van vele (és sok esetben a többi jogalany - beleértve az indítványozót - is), hogy úgymond „az ügyvédnek is meg kell élnie valamiből”, így kellő toleranciával és visszafogottsággal, néha helyreutasítással kezelik az értelmetlen bizonyítási indítványokat.

3.2. Bizonyosság a közvetlen bizonyítás során

A teljeshez közelítő bizonyosság sok más közvetlen bizonyíték (pl. egy vagy több tanú, más hatóság éri tetten az elkövetőt, vagy egy ipari kamera által rögzített videó felvétel kétséget kizáróan igazolja a tűz keletkezési okát) akár folyamatában (egyenes bizonyítás) is rekonstruálhatja a fizikai valóságban bekövetkező múltbéli cselekményt. Ha valamely releváns részletkérdésre nem tud a közvetlen bizonyíték egyértelmű választ adni, akkor már nem beszélhetünk teljes bizonyosságról. A gyakorlatban az ilyen közvetlen bizonyíték az esetek többségében már bőven elegendőek a tűzvizsgálati kérdések tisztázásához és ennél több bizonyítási eszköz beszerzése túlbizonyításhoz vezetne.

3.3. Bizonyosság a részben közvetlen és fordított bizonyításban

A fentiek tükrében a **hatósági tűzvizsgálati bizonyítás — az esetek túlnyomó részében — a bírói és tűzvizsgálati szakértői tevékenységtől eltérően részben közvetlen és fordított bizonyítás**. Csak részben közvetett, mert a szemlén a tűzvizsgáló részt vesz a megfigyeléseit közvetlenül szerzi, a helyszínt a tűzvizsgálati szempontból **releváns tények feltárásával** rögzíti (fénykép, helyszínrajz, leírás stb.). Természetesen a szabad bizonyítás során a tűzvizsgáló a szemlén kívül más egyéb nem közvetlen bizonyítási eszközöket is felhasználhat, ezért is lesz részben közvetlen a bizonyítás, illetőleg a tettenérés esetét kivéve csak már a kifejlődött tüzesettel találkozunk a tűzoltó, hatósági tűzvizsgáló. A bírós és sok esetben a tűzvizsgálati szakértő is ha nem

volt kinn az élő helyszínen) többek között a helyszíni szemléből, mint az legfontosabb egyik bizonyítási eszközből kísérli meg a tényállást megállapítását. Tehát náluk csak közvetett bizonyításról beszélhetünk a tűzkeletkezési ok tekintetében.

E tekintetben a **hatósági tűzvizsgálói bizonyosság**, ha az élő helyszínen jelen volt, megfelelő szakmai ismeretekkel, kellő gyakorlattal és tűzvizsgálói kompetenciával rendelkezik a tűzvizsgálói megismerés tekintetében a másik kettő fölött állhat. Az esetleges helyszín rögzítési eljárási hiányosságot (pl. egy fontos bizonyíték nem megfelelő fényképezése) a helyszínről kialakult észleletei, képzetei, emlékei utólag is pótolhatják, hiszen az ő kognitív tudatában alakult ki, egy a valósághoz közel álló tűzvizsgálói meggyőződés, már csak abból adódóan, hogy kinn volt a helyszínen, azt megfigyelte és arról gondolati munkával képzeteket alakított ki.

A hatósági tűzvizsgálói bizonyítás másrésztől a bírói és tűzvizsgálói szakértői bizonyítással megegyezően **fordított bizonyítás**, mert a hatásokból, okozatból, következményekből igyekszik megismerni az okot. Tehát e tekintetben hasonló módszerekkel dolgozik mint a másik kettő. Különbség abban van, hogy kellő szakmai ismeretek és gyakorlat birtokában a hatósági tűzvizsgálói bizonyosság a másik kettő felé emelkedhet. A bírói fölé viszonylag könnyen, hiszen a bíró a joghoz ért és nem a tűzvizsgálathoz, még akkor is, ha sok tűzvizsgálói kérdésben ítélkezett korábban. A bírók jellemzően ennek teljes tudatában mint kvázi szakértőre tekintenek a tűzoltóra, hatósági tűzvizsgálóra és ennek megfelelő súllyal veszik figyelembe véleményüket, amennyiben a tűzvizsgálói meggyőződés és a bizonyítékok közötti feszültség feloldható, elhanyagolható, vagy a részletkérdés eldöntése szempontjából nem releváns.

A joggyakorlatban megjelenő **tűzvizsgálói szakértő és a hatósági tűzvizsgáló álláspontja** közötti esetleges ellentmondás már nehezebb kérdés, hiszen a tűzvizsgálói szakértő sok esetben meg van győződve, hogy a tűzkeletkezési helyet, a helyszíni tűzterjedési nyomok értelmezését is jobban meg tudja ítélni, anélkül, hogy az élő helyszínen (esetleg a helyszínen) kinn lett volna. Az esetek többségében ezt a tűzvizsgáló által készített bizonyítási eszközökből kísérli meg. A bírói gyakorlat, érthető okokból hajlamos a szakértői véleményt nagyobb bizonyító erejűnek tekinteni.

Az ügyben érintett jogalanyokat, — akik az esetek túlnyomó részében tűzvizsgálói szempontból laikusok — ez a vélemény-különbség elbizonytalaníthatja és az ítélezés során az ismeretlen tűzkeletkezési ok irányában viheti a tényállás kialakítását. Pro és kontra mindkét oldalon előfordul.

Itt mindenképpen a ténylegesen tűzvizsgálattal töltött gyakorlati évek száma, a szakmai kompetencia és a tárgyilagosság, ami a két vélemény súlya közötti egyenlőtlenség feltárásban mutathat irányt és lehet ügydöntő. Másfelől mindkét álláspontot a saját dimenziójában célszerű kezelni. A hatósági tűzvizsgáló az Ákr-es eljárás keretében, a szabad bizonyítás módszerével, a tűzhöz vezető folyamat megállapításában érdekelt.

A tűzvizsgálati szakértő a hatóság (jellemzően rendőrség, bíróság) döntési, ítélezési munkáját hivatott segíteni. Ez sok esetben a személyi felelősség kérdésének minden elképzelhető dimenzióban (munkajogi, büntetőjogi, kártérítési stb.) való körbejárását, vizsgálatát jelenti, az igazságszolgáltatásban jelenleg fennálló kellékek és gyakorlatok segítségével.

Örök kérdés, hogy a **tűzkeletkezési folyamat megismerése, bizonyossága mennyire lehet egzakt**. Az bizonyos, hogy a tűz egy a fizikai a valóságban is bekövetkező fizikai-kémiai változásokat mutató megfigyelhető és kísérleti körülmények között bizonyos fokig megismételhető jelenség, amely a fizikai törvényszerűségeknek megfelelően viselkedik. Azonban a tűz egy komplex rendszernek tekinthető hasonlóan a nem ideális folyadékok és gázok csőben való turbulens áramláshoz, vagy az időjáráshoz. A komplex rendszer bonyolultságában talán e kettő között áll, így kijelenthető, hogy a folyamat egyedi, egyértelműen nem determinálható, de a kísérleti eredmények tükrében a kiindulási és peremfeltételek jól meghatározhatóak, az égési görbe lefutása pedig trendszerűen nagy biztonsággal valószínűsíthető. Ennek ellenére a matematikai törvényszerűségekhez hasonló tökéletes bizonyossághoz képest **a valós tüzesetek okai a részben közvetlen és fordított bizonyítási módszerekkel nem állapíthatóak meg teljes bizonyossággal. Ezt a tézist alátámasztják természettudományos megfigyelésekből és kísérletekből származó eredmények**. Hiszen ilyenkor a fizikai valóságban megjelenő tűzjelenségek, annak sokrétű előfeltételi, változói miatt, továbbá az égési tényezők komplexitása és a tűzjelenségek laborkörülményektől eltérő megjelenési formái miatt teljes bizonyossággal nem determinálhatóak.

Míg teljesen szabályozott laborkörülmények között, ahol a levegőmennyiség a teljes égési ciklus során szabályozható, az éghető anyag mennyisége előre meghatározott (vizsgálati egységtűz), még ott is csak trendszerű égési görbe detektálható a teljesen azonos körülmények megismételhetetlensége (-a vizsgálati egységtűzhöz használt faanyag nedvességtartalma, belső szerkezete, erezte stb. eltérő volta; -a labor falszerkezetének minden égés után megváltozása; -a

bejutatott levegő páratartalma, helyiségen belüli áramlási különbözőségei; - az égési folyamat áramlási viszonyainak kaotikussága; - az égéstermék elvezetés szabályozásának egyenlőtlenségei stb.) miatt és nem ismételtető meg teljesen azonos módon. Még ha ezeket a körülményeket elhanyagolhatónak vesszük, akkor is olyan különbségek vannak (az egyedi helyszíni körülmények miatt) a kísérleti körülmények között végzett (ideális) és a hétköznapi életben fellépő élő tűz (valós) között, hogy a valós tűz lefolyása legfeljebb is csak nagy biztonsággal valószínűsíthető.

Az okozatból az okra való következtetés ilyenkor hasonlóan a bírói ítékezés során fellépő társadalmi viszonyok megismerési kísérletéhez, nem lehet teljesen bizonyos.

4. A BÍRÓSÁGOK ELVÁRÁSA A TŰZVIZSGÁLATI BIZONYOSSÁG TEKINTETÉBEN

Az Ákr-es részben szabad bizonyítás (hiszen a helyszíni szemle nélkülözhetetlen része a hatósági tűzvizsgálatnak) előnye, hogy a tényállás más bizonyítékkal pl. tanúvallomással szakértői véleménnyel stb. is bizonyítható, és a tűzvizsgáló dönti el, hogy bizonyítékok tárházából melyet melyiket milyen súllyal veszi figyelembe. A **tűzvizsgálói meggyőződésnek** fontos szerepe van a döntés meghozatalában, de a **döntéshozatali folyamat során az nem lehet kizárólagos, öncélú,** és a döntésnek ellentmondó tények és az azon alapuló következtetésekből származó ellentmondást fel kell oldani.

Az érdemi döntés azonban nem mellőzheti a **megfelelő indokolást**. Ennek tartalmazni kell

- a tényállás megállapítását,
- a bizonyítékok felsorolását,
- a bizonyítékok értékelését,
- a mellőzött bizonyítási eszközök felsorolását,
- a mellőzés indokai.

A tűzkeletkezési okokat, körülményeket jól követhetően, a szükséges mértékben fel kell tárni, a tűzvizsgáló következtetésének, megállapításának a fizika és a logika szabályainak, valamint a köztudomásnak is teljes mértékben meg kell felelnie. (83) (84) (85) (86) (87) (88) (89) (90)

HIVATKOZÁSOK

A hivatkozások, a teljes értekezésre vonatkozóan, a Joggyakorlat-Elemző Csoport tanulmányait is érintik.

- (1) Magyar Értelmező Kéziszótár; Elektronikus Változat 2016.
- (2) Megjelent többek között a Magyar Jog 2003/8. számában.
- (3) Magyar Polgári Perjog; Franklin-Társulat
- (4) Igazság az igazságról, Kossuth Kiadó 1976.
- (5) Kondorosi Ferenc, Uttó György, Visegrády Antal: A bírói etika és a tisztességes eljárás. Magyar Hivatalos Közlöny, Budapest, 2007. Idézi: Szentés Barbara: A bírói döntéshozatali folyamat pszichológiai kitekintéssel. OTDK pályamunka, De iurisprudencia et iure publico, Jog- és politikatudományi folyóirat, V. évfolyam, 2011/4. szám.
- (6) <http://www.jogiforum.hu/hirek/23129>
- (7) 1999 (I. 18.) IM-EüM együttes rendelet a bírák és bírósági titkárok pályaalakmassági vizsgálatáról (A továbbiakban: Pályaalakmassági rendelet)
- (8) A pályázati eljárás és a bírói értékelés során vizsgálandó kompetenciákat a 2011. évi CLXII. törvényhez fűzött 5. számú melléklet tartalmazza. Ezek az alábbiak: döntési képesség, együttműködési képesség, elemző gondolkodás, előrelátás, fegyelmezettség, felelősségtudat, határozottság, igényesség, integritás, kommunikáció, konfliktuskezelés, kreativitás, magabiztosság, határozottság, önállóság, probléma- és helyzetelemzés, problémamegoldás, szakmai ismeretek alkalmazása, szervező és tervező képesség, szóbeli, írásbeli kommunikációs készség, tárgyilagosság.

- (9) Lásd: Pályaalkalmassági rendelet 3. § (2) bekezdés
- (10) A Hermann Rorschach svájci pszichiáter által kifejlesztett, 10 (ebből 5 fekete, 2 piros-fekete és 3 színes) táblából álló, foltokat ábrázoló személyiségteszt az egyik legismertebb projektív pszichológiai „próba”, amelynek során „tintapacák” értelmezésével vizsgálják a tesztalany rejtett érzelmeit, motivációit. Mint minden projektív teszt, ez is azon alapul, hogy strukturálatlan ingerhelyzetben (vagyis itt konkrét jelentés nélküli foltok észlelésekor) kivetítjük korábbi élményeinket, érzéseinket, indulatainkat, vágyainkat, motivációinkat, belső világunkat, vagyis végeredményben magunkról beszélünk, a kép csupán apropója önmagunk kifejezésének.
- (11) Minnesota Multiphasic Personality Inventory, végleges formáját 1946-ra fejlesztették ki, eredetileg a patológiák kiszűrésére. E személyiségteszt esetében alkalmaztak először ún. „hazugság skálákat”, amelynek segítségével a véletlenszerű és nem őszinte válaszok kiszűrhetővé váltak. A teszt 566 állításból áll, a vizsgálati személynek ezekről kell eldöntenie azt, hogy magára nézve igaznak, érvényesnek gondolja-e őket. Az állítások 26 különböző csoportba sorolhatók: szomatikus, kórlélektani, pszichés és szociális területeket érintve. A tesztet alkalmassági vizsgálatokra is használják, mivel választ ad olyan kérdésekre is, hogy mennyire befolyásolható, stressztűrő, lobbanékony vagy kooperatív az adott személy.
- (12) Intelligenciateszt, a kognitív funkciók széles spektrumát mozgósítja, nem verbális eljárás, több változata ismert. Serdülők és felnőttek vizsgálatában alkalmazható. 5 sorozatból áll (A, B, C, D, E), és minden sorozatban 12 (más változatban 15) elem található. A feladatokban geometriai szimbólumok találhatók, 3 oszlopba és 3 sorba rendezve, a hiányzó elem az utolsó oszlop utolsó sora. A vizsgálati személynek a megadott képekből kell kiválasztani a hiányzó ábrát. Ehhez szükséges felismernie, hogy a szimbólumok milyen szisztéma, logika alapján változnak vízszintesen és függőlegesen. Minden feladatnak egy helyes megoldása van, a feladatok fokozatosan nehezednek. A teszt egyaránt alkalmazható egyénileg vagy csoportosan is, kötött vagy kötetlen felvételi idővel.
- (13) Személyiségteszt, a 20. század harmincas éveiben született pszichológiai vizsgálati eszköz. Nevét megalkotójáról, a magyar származású svájci pszichiáterről, Szondi Lipótról kapta. Lényege, hogy a vizsgálati személynek 48 pszichiátriai kezelés alatt álló, „ösztönbeteg” arcmasáról készült fekete-fehér képből ki kell választania 6 sorozatból, sorozatonként 8 képből a két

legszimpatikusabb és legellenszenvesebb arcot. A teszt működése a „hasonló hasonlót választ” elven alapszik, vagyis hogy a tesztalany azokat az arcképeket fogja rokonszenvesnek találni, amelyeken ugyanazokat a tendenciákat fedezi fel, mint saját magában. A Szondi-féle „sorsanalitikus ösztönrendszer” elméletet és a rá épülő tesztet számtalan elvi és módszertani kritika érte, különösen azután, miután a molekuláris biológia és a számítástechnika robbanásszerű fejlődése lehetővé tette a génállomány egzakt kutatását, így bár a tesztet többen inkább kultúrtörténeti érdekességnek, mint komoly vizsgálati módszernek tartják, mégis sokan vannak, akik hasznos és megbízható diagnosztikai segédeszköznek tekintetnek rá.

(14) A California Psychological Inventory (CPI) az egyik leggyakrabban használt pályalkalmassági pszichológiai próba. Több változata ismert, Magyarországon a 300 és 480 kérdést tartalmazók a legelterjedtebbek. A tesztekben állítások szerepelnek, melyekről a vizsgált személynek azt kell eldöntenie, hogy azok igazak vagy sem. A válaszokból a pszichológus 18 skála segítségével az alábbi tulajdonságokra következtethet: dominanciatörekvés, ambíció, becsvágy, kontaktuskészség, szociális fellépés, önfogadás, aktuális közérzet, szorongásmentesség, egyéni felelősségtudat, társas felelősségérzet, önkontroll, tolerancia, elfogadókészség, én-erő, pozitív benyomáskeltés, közösségi beállítódás, teljesítés külső készletésre, teljesítés belső készletésre, praktikus intelligencia, pszichológiai érzék, empátia, rugalmasság, fogékonyság érzelmi reakciókra.

(15) A 20 különféle kompetenciát 0-3 pontig kell egyenként értékelni, így maximálisan 60 pont érhető el. A vizsgálat alapján a vizsgált személy részére „alkalmas” vagy „nem alkalmas” minősítés adható. Nem alkalmas a bírói hivatásra, akiről a vizsgálatot végző bármelyik szakértő – az általa végzett részvizsgálat tekintetében – azt állapítja meg, hogy a bírói munka végzését kizáró vagy számottevően befolyásoló betegségben szenved, vagy személyiségének intelligencia és karakterjellemzői alapján várhatóan nem képes a bírói munka ellátására, vagy a vizsgált kompetenciák bármelyike tekintetében 0 pontot vagy összesen 30 alatti pontszámot ér el.

(16) Sekuler, R., Blake, R: (2004) Észlelés. Osiris Kiadó, Budapest, 21. o.

(17) Pl. egyeseknek olyan szemhibájuk van, amelynek következtében nem látják a színek teljes tartományát vagy bizonyos ízlelő rendszerük hiányossága folytán összetett ízek bizonyos alkotóelemeit, pl. a kávéban a kesernyés ízt.

(18) Különbséget kell tenni az érzékelés (repció) és az észlelés (perpció) között. Míg az érzéketek egyszerű, a különböző, (pl. vizuális, auditív) ingerekhez szorosán hozzákpcsolódó, nyers élmények, addig az észleketek ezen nyers érzéketek integrált és jelentésteli értelmezései, amikor az információk élménnyé alakulnak. Biológiai szinten az érzékelési folyamatok az érzékszervi rendszer és a kapcsolódó idegpályák aktivizálásával indulnak, az észlelési folyamatok pedig a kéreg magasabb területeihez kapcsolódnak, ahol a jelentés kialakítása történik. Az érzékelés és az észlelés közötti különbségtétel mindazonáltal némiképp önkényes, hiszen egyrészt az ingerek feldolgozásának korai szakaszában lejátszóó biológiai és pszichológiai események képesek befolyásolni annak végső értelmezését, másrészt az idegrendszerben nincs éles határvonal az információ kezdeti, érzékszervi felvétele és annak későbbi, az agyban történő feldolgozása között. Az agynak az ingerek felvétele melletti egyik legfőbb tulajdonsága, hogy üzeneteket küld a magasabb szintekről az érzéketi feldolgozás korábbi fázisaihoz. Az ilyen visszavetítések pedig módosítják az érzéketi bemenetek feldolgozásának a milyenségét. (Lásd: Atkinson és Hilgard (2005) Pszichológia. Osiris Kiadó, Budapest, 132-133.)

(19) Az észleléssel és érzékeléssel kapcsolatos megállapítások Sekuler, R., Blake, R. (2004) Észlelés. Osiris Kiadó, Budapest c., illetve Atkinson és Hilgard (2005) Pszichológia. Osiris Kiadó, Budapest művek alapján kerültek megfogalmazásra.

(20) Például a hallott hang, amit észlelünk, nem ugyanaz, mint maga a hang; de amit észlelünk, az a hangot képviseli, szimbolizálja. A szimbólumok azok a különböző agyi állapotok, amelyek egyes hangokat (fékcsikorgás, madárdal) képviselnek.

(21) Például a szembetegségben szenvedő emberek 10-15%-ában a sérült látás valóságghú és összetett vizuális hallucinációkat vált ki. [Lásd: Schultz, G., Melzack, R. (1991): The Charles Bonnet syndrome: „Phantom visual images”, Perception 20, 809-826.] A hallucinációra példa az is, amikor egy testrészt amputálása után a beteg „fantomfájdalmat” érez. [Lásd: Melzack, R. (1992): Phantom limbs. Scientific American, 266, 120-126.]

(22) Pl. ahhoz, hogy egy gyenge hang hallható legyen, a hangforrás irányába kell fordítani a fülünket.

(23) Lásd pl. Pickel, K.L. (1998). Unusualness and threat as possible causes of „weapon focus”. Memory, 6, 277-295.

- (24) Pl. saját nevünket sokkal nagyobb eséllyel meghalljuk, mint másokét.
- (25) Pl. az idősebb emberek nehezebben hallják a magas hangokat.
- (26) Pl. máshogyan látjuk ugyanazokat a színeket napszaktól függően, vagy sötét fényviszonyok között gyakorlatilag mindenki színvak.
- (27) Pl. ha folyadékba mártjuk a kezünket attól függően érezzük hidegebbnek vagy melegebbnek, hogy korábban milyen hőmérsékletű térben volt.
- (28) Pl. zöld háttéren kék betűket kevésbé látunk jól, mint fehér háttéren feketétet.
- (29) Az emlékezettel kapcsolatos, e cím alatti megállapítások az alábbi műveken alapulnak: Baddeley, A. (2005) Az emberi emlékezet. Osiris Kiadó, Budapest; illetve Atkinson és Hilgard (2005) Pszichológia. Osiris Kiadó, Budapest.
- (30) Az idő tényezőnek megfelelően háromféle emlékezettel rendelkezünk: a milliszekundum századrészéig tartó szenzoros, a percekig tartó (ma már munkamemóriának nevezett) rövid távú és a néhány perctől akár éveken keresztül megmaradó hosszú távú emlékezettel.
- (31) Ez felel pl. a fizikai tevékenységekért, úszásért.
- (32) Barry Scheck, Peter Newfeld és Jim Dwyer mérőföldkőnek számítók, Actual Innocence címmel megjelent könyvében ismerteti az ún. „Ártatlanságprogramot”, amely a téves bizonyítékok alapján elítéltek DNS-módszer segítségével történő kiszabadítását tűzte ki célul. A szerzők szerint az Ártatlanságprogramban DNS-bizonyítékok alapján felmentettek 84%-át annak idején legalábbis részben annak köszönhetően ítélték el, mert a szemtanúk vagy maga az áldozat tévesen azonosította őket.
- (33) Hosszú távú emlékezetünkől úgy keresünk információt, mint egy óriási könyvtárban egy könyvet: ha nem találjuk, még egyáltalán nem jelenti azt, hogy nincs is ott, lehet, hogy csak rossz helyen kerestük vagy rosszul raktároztuk el.
- (34) Pl. ha új telefonszámunk van, néhány hét múlva már nehéz felidézni a régit.
- (35) Pl. mit csináltunk, amikor 2001. szeptember 11-én értesültünk a New York-i ikertornyok összeomlásáról.

- (36) Pl. a tanulás alatt fennálló érzelmi állapotunk is a kontextus része, ezért ha az anyag elsajátításakor szomorúak voltunk, akkor az előhívás akkor lesz a legjobb, amikor ismét szomorúak leszünk. A jelenséget laboratórium körülmények között is sikerült igazolni. [Lásd pl. Bower, G. H., (1981). Mood and memory. *American Psychologist*, 6, 129-148.]
- (37) Freudnak a tudattalanról alkotott elmélete új szempontot vetett fel az érzelmek és az emlékezés kapcsolatának vizsgálatokor. Freud szerint ugyanis bizonyos gyermekkori érzelmi élmények annyira megrázóak, hogy ha beengednénk ezeket a tudatunkba, mindent elárasztó szorongást eredményeznének, ezért ezeket a traumatikus élményeket inkább elfojtjuk, ami totális felejtést eredményez. Ennek a tételnek a laboratóriumi körülmények közötti bizonyítása gyakorlatilag lehetetlen.
- (38) Ha pl. egy történetben arról olvasunk, hogy valaki étterembe megy, hajlamosak vagyunk tévesen arra is visszaemlékezni, hogy ott evett vagy fizetett, mert az „étterembe járás” sémájához ezek a mozzanatok hozzátartoznak.
- (39) Pl. a kubaiak szeretnek táncolni vagy a németek precízek.
- (40) Laboratóriumi kísérlet során, ellenőrzött körülmények között, bizonyítottan légből kapott események megtörténtét sikerült a kísérleti személyekkel elhítenni. [Lásd: Hyman, I. E., Husband, T. H., Billings, F. G. (1995). False memories of childhood experiences. *Applied Cognitive Psychology*, 9, 181-197.]
- (41) Lásd: Kassin, S. M. (1997). The psychology of confession evidence. *American Psychologist*, 52, 221-233.; Leo, R. (1996). Miranda's revenge: Police interrogation as a confidence game. *Law and Society Review*, 30, 259-288.; Ofshe, R. (1992). Inadvertent hypnosis during interrogation: False confessions to dissociative states; misidentified multiple personality and the satanic cult hypothesis. *International Journal of Clinical and Experimental Hypnosis*, 40, 125-156.
- (42) Lásd: Garry, M., Manning, C., Loftus, E. F. és Sherman, S. J. (1996). Imagination inflation. *Psychonomic Bulletin & Review*, 3, 208-214.
- (43) Az egyik az emlékezeti vagy figyelmi kisiklásokra való hajlamosságot, illetve a tudatosság, a gondolkodás és az emlékezés összehangolására való képességet mérő Disszociatív

élményskála pontszámaival való korreláció, a másik a hipnabilitást Kreatív képzeleti skála pontszámaival való korreláció. [Lásd: Hyman, I. E., Husband, T. H., Billings, F. G. (1995). False memories of childhood experiences. *Applied Cognitive Psychology*, 9, 181-197.]

(44) Nickerson és Adams egy 1979-ben végzett kísérletben amerikai diákokat arra kért, hogy emlékezetből rajzolják le az amerikai pénzermék mindkét oldalát. A diákok a fontosabb jegyek közül átlagosan csak hármat tudtak lerajzolni és azokat is rossz helyre tették.

(45) Lásd: Pollack, I., Pickett, J., Sumbly, W. (1954) On the identification of speakers by voice. *Journal of the Acoustical Society of America*, 26, 403-406.

(46) Lásd: Penrod, S., Cutler, B. (1995). Witness confidence and witness accuracy: Assessing their forensic relation. Special issue: Witness memory and law. *Psychology, Public Policy & Law*, 1, 817-845.

(47) Lásd: Ceci, S. J., Bruck, M. (1993). The suggestibility of the child witness: A historical review and synthesis. *Psychological Bulletin*, 113, 403-409.

(48) A pszichológia tudománya a 19. század óta foglalkozik a szemtanúk vallomásainak megbízhatatlanságával. A német fejlődépszichológus, William Stern még folyóiratot is alapított „A tanúvallomás pszichológiája” címmel, amely teljes egészében ezzel a témával foglalkozott.

(49) Igazság az igazságról, Kossuth Könyvkiadó 1976.

(50) 14/2004. (V.7.) AB határozat III.B.3.1.

(51) Dr. Sommer János online filozófiai kislexikona, www.sommeruniverse.com/mediawiki

(52) Az elkövető tudattartamára - egyes események megtörténtére vagy meg nem történtére vonatkozó ismereteire, céljaira – vonatkozó ténymegállapítás, amire a külvilágban megjelent tényekből vonható következtetés, pl. BH2005. 167., BH 2011.3.

(53) Be. 79. § (1) bekezdés: Tanúként az hallgatható ki, akinek bizonyítandó tényről tudomása lehet.

(54) Be. 21. § (1) bekezdés c) pont

- (55) Bárd Károly: Emberi jogok és büntető igazságszolgáltatás Európában. A tisztességes eljárás büntető ügyekben – emberijog-dogmatikai értekezés, Magyar Hivatalos Közlönykiadó, Budapest, 2007. 66. o.
- (56) Elek Balázs: Az igazság és a jogerő összefüggései http://debreceniitotabla.birosag.hu/sites/default/files/field_attachment/a-jogero-a-buntetoeljarasban-1-14.pdf
- (57) Bárd Károly i.m. 69.-75. oldal
- (58) Alföldi Ágnes Dóra: Gondolatok a büntetőeljárásbeli bizonyítás jelentőségéről és fogalmának elméleti megközelítéséről (Jogelméleti Szemle, 2011. évi 2. szám).
- (59) A korábbi Be. 171. § (2) bekezdése szerint, ha a vád kiterjesztésének lehet helye, a bíróság erre az ügyész figyelmét felhívja. Felhívhatja az ügyész figyelmét arra is, hogy az ügy adatai a vád tárgyává tett cselekménnyel szorosan összefüggő bűncselekmény miatt más személlyel szemben is vádemelésre adnak alapot. Ebben az esetben az iratokat az ügyésznek - indítványára – megküldi. A 227. § akként rendelkezett, miszerint ha a vád kiterjesztésének feltételei állnak fenn és az ügyész nincs jelen a tárgyaláson, erről a bíróság az ügyészt a tárgyalás elnapolása vagy az eljárás elkülönítése mellett értesíti.
- (60) Akként, hogy az nem a vádlót, hanem a büntetőügyben eljáró valamennyi hatóságot terhelte [1973. évi I. törvény 3. § (2) bekezdés első mondata].
- (61) Ezt is csupán akként, hogy a terhelt „ártatlanságának bizonyítására” nem kötelezhető [1973. évi I. törvény 3. § (2) bekezdés második mondata].
- (62) Az 1973. évi I. törvény 163. § (4) bekezdése szerint a határozat indokolása - ha e törvény másként nem rendelkezik - tartalmazza a tényállást, és a bizonyítékok értékelésével számot ad arról, hogy a bíróság azt miért állapította meg; kifejti a határozat rendelkezéseinek indokait, és megjelöli az azok alapjául szolgáló jogszabályokat.
- (63) Rágalmazás, becsület csorbítására alkalmas hamis hang- vagy képfelvétel készítése, becsület csorbítására alkalmas hamis hang- vagy képfelvétel nyilvánosságra hozatala, becsületsértés és kegyeletsértés

(64) Az 1973. évi I. törvény 61. § (4) bekezdése lényegében ugyanilyen szövegezéssel tartalmazta a hatályos Be. 4. § (2) bekezdésének megfelelő rendelkezést.

(65) Be. 111. § (1) bekezdés

(66) A konkrét esetben a bíróság megállapította, hogy az ellentmondás okai részben az egyik szakvélemény téves kiindulópontján, a bizonyítási eljárás során kétséget kizáróan megcáfolt feltételezésen és azon alapult, hogy ez a szakértői páros nem szakértői kompetenciájába tartozó szakkérdésben is állást foglalt, továbbá az általa felhasznált IMEI elmemegfigyelési leletet tévesen értelmezte, valamint olyan pszichológiai szakkifejezést, mint a tudatzárlat, azonosította a pszichiátriában használt tudatzavar fogalmával. E szakértők álláspontját részben az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás, továbbá a másik szakvélemény határozott, tudományosan megalapozott érvei megcáfolták. Az elsőfokú bíróság ezzel az ellentmondást feloldotta, így újabb szakértő kirendelése a Be. 111. § (5) bekezdése alapján már nem volt szükséges, a bírói mérlegelés nem eredményezte a szakkérdés szakértő bevonása nélküli eldöntését.

(67) Be. 82. § (2) bekezdés, 84. §, 85. § (3) bekezdés

(68) Be. 117. § (2) bekezdés és 153. § (2) bekezdés

(69) v.ö. Be. 117. § (2) bekezdés első és második mondata

(70) Háger Tamás: Gondolatok a büntetőeljárás fogalmáról és a bizonyítás elméleti háttéréről, *Iustum Aequum Salutare*, PPKE-JÁK X. 2014. 3.

(71) Király Tibor: Büntetőeljárás jog, Osiris Kiadó 2003

(72) Korábbi Be. 163. § (4) bekezdés

(73) Az ekkor hatályos 1978. évi IV. törvény 87/C. §-a szerint tárgyalásról lemondás esetén a szabadságvesztés tartama öt évet meghaladó, de nyolc évnél nem súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt a három évet, a három évet meghaladó, de öt évnél nem súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt a két évet, a három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt a hat hónapot nem haladhatta meg.

(74) Be. 542. § (5) bekezdés

(75) Be. 542/A. § (2) bekezdés

- (76) A Be. 542/A. § (5) bekezdése szerint a bíróság a vádlott bűnösségét a beismerő vallomásra és a nyomozás irataira alapítja.
- (77) Btk. 25. § d) pont és 29. § (1) bekezdés
- (78) Szendrői Anna: Az igazság felfogásai a büntető eljárásjogi rendszerekben, Büntetőjogi Szemle 2014. évi 1. szám, HVG-Orac kiadó
- (79) A dolgozatok összefoglalóját készítette Dr. Molnár Ambrus tanácselnök, Kúria.
- (80) F. VARGA (Hadmérnök (XII) 1 (2017): Assessment of the procedural and technical Conditions for the Hungarian Fire Investigation System in line with International Experiences
- (81) ILEA tűzvizsgáló képzés 2008
- (82) ILEA tűzvizsgáló képzés 2013
- (83) **Fővárosi Bíróság 11.K.31.143/2011. számú Ítélete (tűzvizsgálati eljárás felülvizsgálata)**
- (84) **Fővárosi Törvényszék 8.K.33.584/2011/12. számú Ítélete (tűzvizsgálati eljárás felülvizsgálata)**
- (85) **Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 29.K.30.748/2015.32. számú Ítélete (tűzvizsgálati eljárás felülvizgálat)**
- (86) **Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 105.K.33.667/2018.14. számú Ítélete (tűzvizsgálati eljárás felülvizgálat)**
- (87) **. Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 7.K.27.527/2016/6. számú Ítélete (tűzvizsgálati eljárás felülvizsgálata)**
- (88) **Kúria mint felülvizsgálati Bíróság Kfv.II.39.209/2011/5 számú felülvizsgálati Ítélete (tűzvizsgálati eljárás felülvizsgálata)**
- (89) **Legfelsőbb Bíróság Kúria 1/2011 (V.9.) KK. véleménye**
- (90) **Kúria mint felülvizsgálati Bíróság Kfv.III.37.453/2017/13 számú felülvizsgálati Ítélete (tűzvizsgálati eljárás felülvizsgálata)**

FORRÁS

Dr. Ötvös István: A történeti gondolkodás sajátosságai

Szucsikné dr. Soltész Ilona Rita: Az (ítéleti) bizonyossághoz vezető út

Dr. Dán Judit: A bizonyítás és tényállás-megállapítás pszichológiai elemei

Dr. Gelencsér Dániel: A tényállás megállapításainak lehetséges újtjai- kontinentális és angolszász tapasztalatok

Dr. Virág Csaba- Dr. Osztoivits András- Dr. Völcsey Balázs: A bírói meggyőződés vizsgálata: a felek aktivitásának és peranyag-szolgáltatási kötelezettségének összefüggései alapján

Dr. Bleier Judit: A jogértelmezés, valamint a logikai összefüggések szerepe a bizonyításra szoruló tények kiválasztásánál és a jogvita szempontjából szükségtelen bizonyítás mellőzésénél a polgári perben

Dr. Darákné dr. Nagy Szilvia: A jogértelmezés, valamint a logikai összefüggések szerepe a bizonyításra szoruló tények kiválasztásánál, illetőleg a jogvita elbírálása szempontjából szükségtelen bizonyítás mellőzésénél a polgári perben

Dr. Somogyi Gábor: A büntető, a közigazgatási és a polgári per konstrukciós különbségei és azok hatása a bizonyítási eljárásra, az ítéleti tényállásra és a bizonyítás szükséges mértékére

Dr. Kovács András: A közigazgatási per konstrukciós sajátosságai és annak hatása bizonyítási eljárásra, az ítéleti tényállásra és a bizonyítás szükséges mértékére

Dr. Bögös Fruzsina: Az anyagi és eljárási igazság kérdései, valamint a felek aktivitásának és peranyag-szolgáltatási kötelezettségének összefüggései a polgári perben

Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna: Ítéleti bizonyosság a büntető igazságszolgáltatásban

Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna: Szakvélemény szerepe a büntetőeljárásban

Kiszel Zoltánné dr. Nyekita Györgyi: A büntető perrendtartásnak a bizonyítása, valamint annak szükséges mértékével összefüggésbe hozható intézményeinek bemutatása, értékelése

Dr. Ujvári Ákos: A büntető perrendtartásnak a bizonyítása, valamint annak szükséges mértékével összefüggésbe hozható intézményeinek bemutatása, értékelése (terhelt vallomása, okirat felhasználhatósága, tanúvallomás)

Dr. Farkas Attila- Dr. Pomeisl András: A polgári perrendtartásban nevesített egyes bizonyítási eszközök sajátosságai az ítéleti tényállás megállapításában és az ítéleti bizonyosság kialakulásában: – tanúvallomás – szakértői vélemény – szemle – okirati bizonyíték

Dr. Tóth Kincső: Az eljárási törvényben nevesített egyes bizonyítási eszközök sajátosságai az ítéleti tényállás megállapításában és az ítéleti bizonyosság kialakulásában: tanúvallomás szakértői vélemény – szemle - okirati bizonyíték

Dr. Csák Zsolt: A jogorvoslati bíróságok munkájának hatása a bizonyítás szükséges mértékére

Dr. Tóth Kincső: A jogorvoslati bíróságok munkájának hatása a bizonyítás szükséges mértékére. A közigazgatási perek sajátosságai.

Dr. Bleier Judit: A másodfokú bíróság munkájának hatása a bizonyítás szükséges mértékére (polgári peres eljárás)

Dr. Farkas Attila: A felülvizsgálati bíróság munkájának hatása a bizonyítás szükségességének mértékére a polgári és gazdasági perekben

Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna: A bírói munka igazgatási szabályainak hatása a bizonyítás szükséges mértékére

John J. Lentini: Scientific Protocols for Fire Investigation

John D. DeHaan – David J. Icové: Kirk's Fire Investigation

Ross M. Gardner – Donna R. Krouskup: Practical Crime Scene Processing and Investigation

John Horswell: Fire Investigation

John J. O'Connor: Practical Fire and Arson Investigation

David J. Icové – John D. DeHaan: Forensic Fire Scene Reconstruction

Nagy László Zoltán t. őrnagy, tanácsos

Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság

Fővárosi Főfelügyelőség, megyei műveletelemző, tűzvizsgáló

LaszloZoltan.Nagy@katved.gov.hu

orcid szám: 0000-0002-2987-6474